

Formidling af antropologi: Den store verden i elfenbenstårnet

DVT har begået et mildt scoop: Et interview med to af deres egne undervisere...

Formidling har altid været en væsentlig del af antropologien. Man kunne, hvis man ønsker at fortsætte med at slynge med truismer, sige, at den formidlede antropologi er alt, hvad vi har at lære af og bygge videre på. Men hvordan skal vi som antropologer lære at formidle vores fag? Hvilke idealer eller krav skal vi leve op til? Og formidler vi for meget blandt os selv og ikke nok ud i verden?

Kurset, der skal introducere os for "kommunikationens former og processer" (Studieordningen af 1998:8) hedder Kommunikation og Formidling og for 3. år i træk er det Jonathan Schwartz og Mark Vacher, der står for kurset. DVT mødte dem til en snak om deres erfaringer med formidling af antropologi og om deres opfattelse af kursets mål.

At skrive godt

"Da jeg overtog kurset i 1999, da brød vi fuldstændigt med den daværende struktur. Dengang var det en introduktion til forskellige medier og deres anvendelses-muligheder i antropologien. Vi vendte det på hovedet."

En træt, lys tirsdag eftermiddag sidder vi i Jonathans kontor i Skindergade. For enden af hans bord er der ryddet lidt bordplads mellem bunkerne af kopier, bøger, kompendier og avisudklip, hvor vi kan tage noter til den ivrige talestrøm, der flyder ud over bordet mellem Mark og Jonathan. Hele tiden supplerende hinanden med anekdoter, sjove associationer og velovervejede bemærkninger. Det er tydeligt at de morer sig med deres fag og prøver, at forklare os, hvorfor det er så vigtigt.

"Det er det mest spændende jeg har været med til, siden jeg begyndte at undervise på antropologi – det mest åbne." fortsætter Jonathan.

"Det handler om kvalitet – vi tager udgangspunkt i noget alle gør – at

tale og skrive – og viser mulighederne for at formidle dette." siger Mark og understreger, at kurset ikke er et skrivekursus – det er begyndelsen til en bevidstgørelse om, hvordan man kan gøre. "Man skal skrive under kurset – og skrive lige siden."

Derfor er kurset bygget op som det er – som en dialog mellem klassiske antropologiske tekster og andre, der forhåbentlig kan bringe noget tankevækkende frem i tekster, som man ellers hidtil troede, man havde forstået. Det er en eksperimentering med genrer – en opdagelse af form som filosofisk proces: Alt sammen med det mål, at få antro-spirerne til at skrive – og dermed formidle – godt.

En lækker analyse

Og netop formidlingen er det umuliges kunst. I kurset gøres der opmærksom på de snu paradokser, der ligger i det at skrive antropologi, og som antropologer har græmnet eller glædet sig over lige siden "Writing Culture". Derfor fokuserer Mark og Jonathan meget på, at deres egen undervisning skal være god formi-

af Andreas Lloyd, 4. sem., og Eva Roland, 7. sem.

dling. En integreret del af undervisningen er de såkaldte "Sjov and Tell", hvor studerende eller undervisere fortæller om et eksempel på formidling, som de synes særligt om og som kan sætte tekster og teorier i et særligt perspektiv, der kan udløse "den fænomenologiske aha-oplevelse", som Mark kalder det. Det skal nemlig være sjovt at være med til – sætte fantasien og idéerne i gang og dermed give skrivelysten et skub og i det hele taget vise nogle alternativer til de – nogle gange ret træge – empiriske og teoretiske eksempler, som antropologi også byder på.

Der er dog ikke nogen bestemt målestok for, hvor noget er godt eller skidt formidlet – det er – som alle humanistiske fag – meget op til personlig smag at vurdere, hvornår noget er godt formidlet. "En analyses æstetik

er også vigtig" siger Mark og uddyber, at en antropologisk analyse sagtens kan være æstetisk og "lækker." Et eksempel på en lækker analyse kunne være Margaret Mead's analyse af, hvornår kys forekommer i et parforhold i hhv. efterkrigstidens USA og England. Analysens udgangspunkt var den voldsomme stigning af anmeldte voldtægtsforsøg i England lige efter 2. verdenskrig; Mead forklarede dette ved, at sammenligne hvornår det første kys typisk faldt i England i forhold til USA. Det viste sig, at englændere kysser meget tidligt i et forhold, mens amerikanere kysser ganske sent – som regel ikke så længe før det første samleje. Derfor opstod der disse kulturelle misforståelser, hvor de engelske piger kysser deres amerikanske soldat, hvorpå han straks tænker: "Så, nu er den næsten hjemme!"

Mark tager det ikke så tungt, om analysen indeholder alle aspekter af den daværende situation – men i sin begrænsede helhed er den lækker, og man kan dårligt andet end sige, at det

var godt set. En undervurderet compliment, som antropologer egentlig burde sætte større pris på.

Publish or perish

Netop disse lækre analyser og skarpsindige observationer er det, som præger Mark og Jonathans bidrag til den brede danske offentlighed.

De skriver begge en del og tager også begge afstand til nogle antropologers (bl.a. Anne Knudsen) sukken efter flere antropologer i offentligheden. Det, som bliver udgivet i aviser, blade eller sendt i radio eller TV er skrevet af journalister – med et særligt journalistisk mål for øje. Antropologer og journalister har ikke samme mission. Antropologerne er analytikere – og skaber viden. Journalisterne bruger analyserne og formidler viden. Derfor sætter f.eks. Weekendavisen ofte journalister til at skrive om Ph.D.'eres forskning, da de mener, at forskerne selv har svært ved at være kortfattede og vurdere hvilke dele af deres data og analyse, som er de mest interessante for andre.

"Antropologens autoritet ligger i tilstedeværelsen – 'I was there' – og i længden af opholdet og den nærgående beskrivelse og analyse," siger Jonathan. "Journalisterne skummer fløden og præsenterer de store linjer. De glemmer alle de erfaringer, der ligger til grund. Det er fint, men det er ikke vores eget formidlingsarbejde. Det bør være både/og. Er vi ikke istand til selv at formidle vores forskningsarbejde?"

Mark er ved at skrive en bog med en journalist og igen og igen må de tage diskussionen om stoffet et 'for svært.' I sidste ende må han gå på kompromis med analysen, hvilket ikke er helt tilfredsstillende. Han fik en artikel om sigøjnere i Tjekki trykt i Berlingske Tidende, der handlede om modsatrettede kategorier sigøjnerne og tjekkerne omtalte hinanden i – en god *antropologisk* analyse som han så det. Men den ros han fik hos journalisterne lød, at "den var så god, at en journalist kunne have skrevet den."

Det er ikke altid tilfældet, at antropologiske analyse er så let tilgængelig. I sådanne tilfælde vil Mark hellere skrive en god – lækker – analyse og så miste læsere undervejs. I sidste ende kan de, som har hængt på og forstået det hele så give ham ret og sige, at det var "godt set."

Formidling - men til hvem?

Sammenlignet med andre samfundsvidenskabelige fag som sociologi og statskundskab er antropologi ikke så meget fremme i medierne. Som en voxpop i et tidligere nummer af DVT (nov. 2000) viste, så var "manden på gaden" i 7 sind omkring hvad antropologi er. På spørgsmål om, hvorvidt det var for dårligt, at antropologien ikke er bedre profileret i offentligheden, siger Jonathan, at deres viden egentlig ikke adskiller sig så meget fra vores antropologiske. Han nævner en artikel i Jyllandsposten, hvor fagkolleger fra sociologi og statskundskab lavede en analyse, som han i det store hele var enig i. Men hvor hans egen analyse ville have været mere "nær" og metaforisk, så var de andres analyse mere målrettet på at vise tendenser og generalisere over det relevante data.

Måske derfor vil journalister hellere bruge folk fra disse fag som ekspertvidner i deres artikler, da deres analyser gerne støtter journalisternes endelige mål – at skabe en let forståelig artikel.

At antropologens rolle som ekspert ikke er så klar, skal heller ikke ses som nogen dårlig ting. Mark er ved lejlighed blevet kontaktet af journalister, der vil bruge hans udsagn til at give deres artikel større gyldighed, men egentlig var de mest interesserede i at få understøttet deres egen holdninger om emnet. I sådanne tilfælde er det vigtigt at sige fra. Jonathan er enig: "Når man udtaler sig, skal man være saglig og kritisk. Man skal bygge sagligheden på konkret og langvarig erfaring."

Jonathan og Mark mener heller ikke, at pressen er det vigtigste forum for antropologisk formidling: Derimod er selve forskningen, undervisningen og de tværfaglige, akademiske debatter det vigtigste: At finde, beskrive og skabe ny viden er vigtigere end at gøre al den antropologiske viden bredt forståeligt.

Kan det nytte?

Måske er det også denne saglighed, der gør, at antropologer ikke har gjort mere opmærksom på deres viden i medierne omkring integrationsdebatten. Her er ellers et tilfælde, hvor antropologer har en udbredt viden – om diaspora, kreolisering, migration

og kultursammenstød – det er i høj grad her vores ekspertise ligger. Men Jonathan nævner eksempler fra Norge og Sverige, hvor antropologer som Unni Wikan og Jonathan Friedman har deltaget i den offentlige debat – og da også har generet en del opmærksomhed, men som Jonathan tørt siger det: "En masse opmærksomhed er ikke i sig selv en god ting." Sagen er, at antropologerne nærmest er fuldstændig enige i de holdninger, som i integrationsdebatten er blevet kritiseret for at være "politisk korrekte". Det er ikke debat at blive kaldt politisk korrekt, det er nærmest at blive vurderet lige gyldig.

"At der ikke har været den store huha om vores arbejde i den danske offentlighed, er nok fordi, at vores arbejde har været sagligt begrundet." Funderer Jonathan, og lader forstå, at den danske debat om integration ikke ligefrem lægger op til saglighed.

Som det er nu, så kan vi antropologer forske, og så håbe på, at vores antropologiske viden så smitter af i akademiske kredse og dermed langsomt siver videre til pressen og "den almene offentlighed".

Og der sluttede vi. Lidt triste til mode over den kranke skæbne vores antropologiske viden får, hvis vi prøver at bruge den til at rede nogle af trådene ud om dansk integration eller andre antropologisk relevante og potente emner. Antropologi er en formidlingskunst som så mange andre, men mest for folk, som ved hvad antropologi indebærer. Vi kan analysere lækkert og opfindsomt, men vi skal ikke forvente, at mange udenfor vores elfenbenstårn vil sige bagefter, at det var "godt set."

Er det godt nok? Vil antropologer ikke mere end det? Vil vi ikke gerne prøve at gøre verden til et bedre sted med mindre fremmedhad og kulturelle misforståelser? Er det vigtigste i vores faglige tradition ikke denne kulturrelativisme, der fremhæver, at ingen er bedre end andre? Er det allerede så fortærsket, at vi ikke, med al vores antropologiske formidlingsnilde, ikke kan gøre opmærksom på dette på en "lækker" måde?

